

Dinî eğitim

- **Almanya Avusturya ve Türkiye’de Din Eğitimi** (*Hakkı Maviş*)
 - **Hristiyanlığı Alman kültürünün, Alman millî hayatının esas direği addediyoruz.** (*Alman Halk Partisi*)
 - **Biz Alman gençlerini millî ananelere sadık olarak yetiştirmek istiyoruz.** Bütün derslerde Alman büyüklüğü, kuvveti ve güzellikleri öğrencinin gözü önüne getirilmelidir. (*Alman Halk Hürriyet Partisi*)
 - **Nikâhı ve aileyi himaye ve takviye etmeliyiz.** Ahlâkı ananeleri yıkacak her nevi tesirlere bilhassa dejenere olmuş sanat ve edebiyata karşı mücadele etmek taraftarıyız. Her nevi okullarda maksada **kâfi gelecek kadar dinî tedrisat yapılması** teminine çalışılacaktır. (*Alman Sentrum Partisi*)
 - **Dinsiz bir millet**, ahlâkî mukavemetten mahrum ve zamanın ağırlıklarına tahammül edemez. Dinsiz bir devlet kuvvetinde ahlâkî ölçüler yoktur. **Millî fikir birliği** doğurmalıdır. **Karakter ve irade terbiyesinin en kuvvetli esası, hakikî dinî tedrisat ve vatanperverane hislerle dolu tarih dersleri okutulması ile mümkündür.** (*Alman Millî Halk Partisi*)
 - 1948’de kurulan “Umum Alman Öğretmenler Derneği” tüzüğünde şu üç esas yer alıyordu:
 - 1- Almanya’da muhtelif okullarda çalışan öğretmenler arasında kardeşlik kurulması.
 - 2- **Almanya maarifini millîleştirmek.**
 - 3- **Ahlâka ve dine dayanan bir okul ve terbiye teşkilâtının doğmasına ve kurulmasına yardım etmek.**
 - **Avusturya okullarının görevi** (*Teşkilat kanununun ikinci maddesi*)
 - **Gençliğin içtimâî, dinî, örf ve âdetlere göre yetiştirilmesi**, bu meyanda yaşları ve kavrama kabiliyetlerine göre hakikî, iyi ve güzel kıymetlere yöneltilmiş eğitim görmelerini sağlamaktır.
 - **Gençler sağlam, çalışkan, vazifesine sadık ve mesûliyeti müdrük kimseler olarak hayata ve topluma faydalı olacak şekilde yetiştirilmelidir.**
 - Her çocuk doğduğu günden öldüğü güne kadar milletin bir üyesidir. Bu üye **fikrî, bedenî ve ahlâkî bakımdan ne kadar kuvvetli yetiştirilirse, millete o derece faydalı olur. Aksi takdirde ölünceye kadar, hem kendine, hem ailesine ve hem de milletine zararlı olur.** Onun için çocuğun doğumundan başlayarak, bütün tahsil müddetince, **aile, okul ve devlet el ele vererek çalışmaları lâzımdır.**
 - Gerek Alman ve gerekse Avusturya maarifi millîleştirilmiş ve bu millî karakter hiçbir zaman terkedilmemiştir. Nitekim Avusturya, 1945’ten 1955’e kadar **10 sene işgal altında kaldığı halde Ruslar okullarından din derslerini kaldırmaya muvaffak olamamışlardır.**

(Başörtülü diye okullara alınmayan ve üniversitelerden atılan kızlarımızdan bazılarının yüksek tahsil için Avusturya’ya gittiğini duymuştum. Bir toplantıya katılmak için gittiğim Viyana’da başörtülü birçok genç kızımızı görünce, bin yıl İslâmın bayraktarlığını yapmış bir millet olmamıza rağmen, laikliğin yanlış anlaşılması ve uygulanması nedeniyle düştüğümüz duruma daha derinden üzüldüm.)

• **Almanya ve Avusturya’da Okul Öncesi Eğitim**

a) **Gündüzlü çocuk yurtları**

1961 İstatistiklerine göre Avusturya’da kadınların %65’i bir iş yerinde çalışmaktadır. Almanya’da bu oran %70’in üzerindedir. Çalışmaya giden anneler, çocuklarını sabahları bu yurtlara verip akşamları dönüşte alırlar.

Bu yurtlar, Belediye, Kilise veya Özel teşebbüsler tarafından açılmış olup şu kısımlara ayrılır:

- 1- Birbuçuk aylıktan 12 aylık çocuklara kadar,
- 2- Bir yaşından iki yaşına kadar,
- 3- İki yaşından üç yaşına kadar.

b) **Ana okulları** (Kindergarten)

3-6 yaşları arasındaki henüz okul çağında olmayan çocukları gündüzleri himaye ve eğitmek gayesiyle, Belediye, Kilise veya Özel teşebbüsler tarafından açılmış bulunan **ana okullarına** çok önem verilmiştir.

Ana okullarının meşguliyet programı

- OYUNLAR: Oyuncaklarla oyunlar, bahçe ve kır gezintileri.
- ÖĞRETİM: Okuyup yazmak, sayı saymak, muhtelif eşyaayı sayı ve renklerine göre tasnif etmek, basit örgü ve kâğıt işleri.
- **DİN ÖĞRETİMİ: Ana okullarına girildiğinde insan kendisini sanki kilisede zannediyor. Zira sınıfların duvarları Hz. İsa'nın, Havarilerin, Hristiyan azizlerinin ve Meryem ananın tasvirleriyle süslenmiştir. Çocuklara daha bu yaşlarda hergün nasıl dua edileceği uygulamalı olarak öğretilir. Bunlardan başka dinî ve ahlâki hikâyeler, dualar ve dinî ilâhilerle Allah sevgisinin temeli atılır.**

c) **Gündüzlü öğrenci himâye yurtları** (Kinderhort)

Almanya ve Avusturya'da okullar genellikle sabahtan öğleye kadar devam eder. Bu durumda annesi işe giden **ilk ve ortaokul öğrencilerini öğleden akşama kadar himâye eden** ve onları disiplinli bir şekilde çalışmalarını temin eden yurtlar açılmıştır.

Bu yurtlar ilk ve ortaokulların yakınında veya bahçesinde inşa edilmiş olup, çocuklar özel olarak yetiştirilmiş mürebbiyeler nezaretinde derslerine çalışırlar.

d) **Çocuk yuvaları** (Kinderheim)

Katolik/Protestan veya Belediyeler tarafından inşa edilen ve içinde kilise bulunan muazzam binalarda **annesini veya babasını kaybetmiş 0-14 yaşlarındaki çocuklar** himaye edilmektedir. Burada barınan kimsesiz çocukların masrafları Belediye tarafından karşılanmaktadır.

Çocuk yuvalarında bir de "Heimschule" denilen 8 sınıflı ilkokul bulunmakta ve 6 yaşına gelen çocuklar bu okulda okumakta, ondan sonra da ortaokula veya liseye gitme hakkını haiz olmaktadır.

Her 15 çocuğa bir râhibe hemşire ile onun yardımcısı bir hemşire kız tarafından bakılmaktadır.

Çocuk yuvalarında din öğretimi ve ibadet

Çocuk yuvalarında tam teşekküllü bir de kilise bulunmakta, sabahları saat 7-8 arasında bütün çocuklar başlarında anneleri sayılan râhibe ve yardımcı hemşire olduğu halde kiliseye gelirler ve bizzat İlâhiyat Fakültesi mezunu bir râhip nezaretinde ibadetlerini yaparlar.

Günlük sabah ibadetlerinden başka ilkokulda her sınıfta haftada 4'er saat din dersi verilmektedir. Ayrıca başlarındaki râhibeler hergün çocuklara dinî ve ahlâki hikâyeler anlatmakta, ilâhiler ve dualar öğretmektedirler.

Mürebbiyelerin tahsil durumları

Yukarıda anlatılan gündüzlü çocuk himaye yurtları (0-3 yaş), gündüzlü çocuk yuvaları / ana okulları (3-6 yaş) ve çocukları gece gündüz himaye eden çocuk yuvalarında (0-14 yaş) bütün hizmetler **özel olarak yetiştirilmiş kadın mürebbiyeler** tarafından yürütülür. Bu müesseselerde din görevlileri müstesna hiçbir **erkek çalıştırılmaz**. Nitekim memleketimizde çocuk yuvalarında erkeklerin çalışmaları zaman zaman gazetelerde bazı nahoş havadislerin çıkmasına vesile olmuştur.

Ana okulu öğretmenlerinin (mürebbiyelerinin) yetiştiği 6 senelik ortaokuldan sonra 2 yıl devam eden okulda okutulan dersler:

GENEL BİLGİLER	MESLEKİ BİLGİLER	SANAT VE TEKNİK BRANŞI
Din dersi	Pedagoji ve Psikoloji	Müzik
Almanca	Meslek Bilgisi	Resim
Yurttaşlık	Gençlik Menfaati	Elişi
Tabiat Bilgisi	Gençlik Edebiyatı	Nakış Dikiş
Kültür Bilgisi	Sağlık Bilgisi	Jimnastik

Mürebbiyelerin dinî bilgileri de mükemmeldir. Bunlar; 4 yıl ilkokulda, haftada 4 saat din dersi, 1 saat dinî âyin,

6 yıl devam eden ortaokulda haftada 2 saat din dersi ile 1 saat dinî âyin,
2 yıl devam eden mürebbiye okulunda ise 2 saat din dersi ile 1 saat dinî âyin
olmak üzere toplam olarak 12 senelik tahsil müddetinde, öğretim yılları 9 ay üzerinden hesab edildiği takdirde **1584 saat din dersi okuduğu anlaşılır ki, bu rakam bizim İmam-Hatip Okulunda 1504 saattir. Yani Ana Okulu Öğretmenleri bizim İmam-Hatip Okulu mezunlarından daha fazla din dersi okumaktadırlar.**

- **İlköğretim**

Almanya ve Avusturya’da 6 yaşından 14 yaşına kadar ilk tahsil mecburidir. Ayrıca 14 yaşından sonra tahsile devam etmek istemeyip de herhangi bir meslekte çalışan çocuklar için 18 yaşına kadar **çalıştığı işle ilgili bir meslek okulu kursunu bitirmek mecburiyeti vardır.**

Almanya’yı Almanya yapan işte bu mecburiyettir. Çünkü **Almanya’da mesleksiz ve tahsilsiz hiç kimse yoktur.** Bütün devlet dairelerinde, özel teşekküllerde, esnaf ve satış mağazalarında tezgâhtar dediğimiz satıcılara varıncaya kadar her fert çalıştığı işle ilgili bir okuldan mezun olup diploma almıştır. Bu ise memleketin kalkınmasında, işlerin iyi ve sağlam gitmesinde en birinci âmil olmaktadır.

Almanya’da ilkokul çeşitleri

- 1- Katolik mezhebine mensup olan çocuklara ait ilkokullar
- 2- Protestan mezhebine mensup olan çocuklara ait ilkokullar
- 3- Mezhep ve din farkı gözetilmeden her dine ve mezhebe ait çocuklara mahsus ilkokullar
- 4- Geri zekâlı çocuklara ait ve mezhep farkı gözetilmeyen ilkokullar
- 5- Engelli çocuklara mahsus ilkokullar (Sonderschulen)
 - a) Sağır ve dilsizler ilkokulu
 - b) Körler okulu
 - c) Ağır işiten çocuklara ait ilkokullar
 - d) İyi konuşamayan (kekeme) çocuklar için ilkokullar
 - e) İyi göremeyen çocuklara ait ilkokullar
 - f) Bedenen sakat ve hasta olan çocuklara ait ilkokullar

Yardımcı ilkokullar (Hilfschulen)

Altı yaşına, yani ilkokul çağına gelen her çocuğun zekâ ve kâbiliyetini tesbit etmek için **doktor, psikolog ve öğretmenden ibaret üç kişilik bir heyet** teşekkül eder. Bu heyet zekâ testi ve sağlık muayenesi yaparak çocuğun, normal okullara mı yoksa yardımcı okullara mı veyahutta engelli okuluna mı gitmesi icabettiğini tesbit eder. Böylece “Berufstelle” denilen bu sosyal kliniklerce **çocuğun zekâ, kâbiliyet ve bedenî durumuna göre gideceği okul tâyin edilir.** Bu okullarda eğitim ve öğretim çocukların kâbiliyet ve zekâ derecesine göre yapılır.

Alman ilkokullarında okutulan dersler:

Genel dersler	Tarih ve Yurttaşlık	Aritmetik-Geometri	Müzik
Din dersi	Coğrafya	Resim ve Elişi	Beden Eğitimi
Almanca	Fizik-Kimya	Yazı	

Kız ilkokullarında fazla olarak nakış dikiş ve ev işleri dersleri de vardır.

İlkokullarda din dersi

Alman ilkokullarının her sınıfında haftada 4’er saat Din dersi okutulur. Ayrıca haftada bir gün bütün öğrenciler ilk derste en yakın **kiliseye götürülerek** “Allah Hizmeti” anlamına gelen “Gottesdienst” adı verilen **dinî âyin icra edilir.** Fark olarak Avusturya ilkokullarında bütün sınıflarda 2’şer saat din dersi okutulur. Bu okulların her sınıfında yazı tahtasının veya kapısının üzerinde bir haç asılıdır.

Almanya ve Avusturya’da bütün **ilk, orta, lise ve meslek okullarında ilk derslere daima dinî bir dua ile başlanır ve son dersleri de dinî bir dua ile sona erer.** Aynı şekilde öğretim yılı başında okulların açılışı ve sene sonu kapanışları dâima Kilisede yapılan bir dinî âyini müteakip olur. Ayrıca bütün dinî bayramlarda öğrenciler mutlaka kiliseye götürülür.

Türkiye’de ilkokulların birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarında hiçbir din dersi saatine rastlamak mümkün olmaz. **Sadece dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada birer saat din dersi mevcuttur.**

Bir Alman ilkokul mezunu 1444 saat, bir Avusturya ilkokul mezunu 576 saat din dersi okuduğu halde, Türkiye’de bir ilkokul mezunu sadece 64 saat din dersi okumuş oluyor.

İlkokul öğretmenlerinin tahsilleri

Almanya’da bir ilkokul öğretmeni olabilmek için 4 yıl ilkokul, 9 yıl lise, 3 yıl da öğretmen okulunu bitirmesi ve 2 yıl stajerlik yaptıktan sonra yapılan imtihanında muvaffak olması şarttır.

Yalnız öğretmen yetiştiren bu yüksek okullar ya Katolik ya da Protestan mezhebine aittir. İlkokullar tamamen mezheplere göre okullar olduğu ve her **öğretmen ilkokulun her sınıfında din dersi vermeğe ve dua yaptıрмаğa mecbur bulunduğu için, kâfi derecede dini malûmat edinmektedir.** Bunun için bu öğretmen okullarında din dersi meslekten ehil profesörler tarafından metodik olarak okurtulmakta ve haftada bir gün okulda “Gottesdiens” denilen **dini âyin** icra edilmektedir.

Umumiyetle ilkokul öğretmenlerinin %70 veyahut 80’nini kadın öğretmenler teşkil etmektedir.

Almanya’da ilkokulun bütün sınıflarında din dersleri **ilkokul öğretmenleri** tarafından verilir. Bu öğretmenler, mezun oluncaya kadar (dinî âyinler de dahil) toplam olarak **1886 saat din dersi** almış olduklarından din dersi okutmağa yetkilidir.

Avusturya’da ise bir ilkokul öğretmeni, mezun oluncaya kadar 1064 saat din dersi okuyabiliyor. Onun için Avusturyalılar bu ilkokul öğretmenlerini din dersi vermeğe yeterli görmüyorlar ve özel olarak din dersi öğretmeni yetiştiriyorlar. Şöyle ki: Öğretmen okuluna giren ve din dersi öğretmeni olmak isteyen bir kimse, bir taraftan öğretmen okulu derslerine devam ederken, diğer taraftan da İlahiyat Fakültesi Profesörlerinin idare ettiği seminrlere devam ediyorlar. Bu seminerler haftada üç saat olup , iki sene devam eder.

Türkiye’de ilkokulların dördüncü, beşinci, orta okullar ile öğretmen okullarının birinci ve ikinci sınıflarında haftada birer saat din dersi mevcuttur. Bir ilkokul öğretmeni memleketimizde 64 saat ilkokulda, 64 saat ortaokulda ve 64 saat öğretmen okulunda olmak üzere toplam olarak 192 saat din dersi okur. İmam-Hatip Okulu mezunları **ilkokulla birlikte İmam-Hatip Okullarında toplam olarak 1504 saat din dersi** okumaktadır. Bu nedenle ilkokul din dersi öğretmenliklerine İmam-Hatip mezunları tayin edilmelidir.

Meslek kursları

Altı yaşından 14 yaşına kadar 8 yıl devam eden mecburi tahsilden sonra, herhangi bir iş yerinde çırak olarak çalışmağa başlayan çocuklar için haftada 1-1,5 gün çalıştığı işle ilgili bir meslek kursuna devam ederek oradan diploma almak mecburiyeti vardır.

Bu meslek kurslarında haftada 9-15 saat ders okunur ve 3,5 sene devam eder. Böylece çocuk **14 yaşından 18 yaşına kadar haftada 4 gün bir iş yerinde 1-1,5 gün de meslek kurslarında okumak mecburiyetindedir. Bu mecburiyet lise ve üniversitelerde okuyanlar için değil, kısa yoldan hayata atılmak isteyen her Alman genci içindir.**

Kurslarda seçmiş olduğu meslek, metotlu olarak öğretilir. Bu kursların çeşitleri çoktur: Çilingir, Tesviyeci, Teknik Ressam, Fotoğrafçı, Sıvacı, Boyacı, Camcı, Marangoz, Duvarcı, Elektrikçi, Saatçi, Matbaacı, Televizyoncu, Ekmekçi, Terzi, Kasap, Ayakkabıcı, Hastabakıcı, Çiçekçi, Bahçıvan, Otelcilik, Gıda maddeleri satıcı Tezgâhtar, Tekstil ve hazır elbise satıcı Tezgâhtar v.s. gibi.

Almanya’da 8 senelik mecburî ilkokulda 1444 saat din dersi okuduktan sonra, bir iş yerinde veya sanat kolunda çalışmağa başlayan öğrenciler meslek kurslarında da en az 108 saat din dersi okumuş olurlar. Böylece **Almanya’da en az tahsili olan kimseler bile 1542 saat dinî tahsil ettikleri halde bizim İmam-Hatip Okulu mezunları ancak 1504 saat din dersi okurlar.**

• Orta öğretim

a) Ortaokullar

Almanya’da ilkokulun 4. Sınıfını bitiren öğrenciler liseye veya “Realschule” denilen ortaokullara giderler. Ortaokullar pratik hayata ve meslek okullarına talebe hazırladığı gibi liseyi

bitirmeyi arzu edenler “Aufbaustufe” denilen üç senelik okulu da bitirmek mecburiyetindedir. Bu ortaokullar da 6 yıl devam eder. Üç yıl da “Aufbaustufe” hepsi 9 seneyi buluyor.

Yalnız ortaokullarda Katolik ve Protestan mezhebine mensup öğrenciler beraber okurlar. Sadece din derslerinde sınıfları ayrılır.

Almanya’da ortaokullarda okutulan dersler:

Dindersi Almanca İngilizce Fransızca	Tarih Coğrafya Matematik	Fizik-Kimya Biyoloji ve Bahçe İşleri Müzik	Resim-Elişi Daktilo ile yazı Beden Eğitimi
---	--------------------------------	---	--

Kız ortaokullarında Nakış dikiş ve Ev işleri dersleri de mevcuttur.

b) **Meslek okulları** (Berufsschulen)

İlkokulun 4. sınıfına, ortaokulun ve lisenin 6. sınıfına dayalı meslek okulları da çoktur.

c) **Liseler** (Gymnasien)

Liseler ilkokulun 4. sınıfına dayalı ve 9 sınıflıdır. Köylerinde lise bulunmayan öğrenciler ise ilkokulda 8 yıl okuduktan sonra “Aufbaugymnasium” denilen bir liseye giderek 6 sene daha okumak suretiyle lise mezunu sayılır.

Almanya’da lise tahsilinin bizden üç sene fazla yani 9 sene olarak devam etmesi, müfredat programlarının hafifletilmesine ve bunun neticesi olarak da verimin yükselmesine vesile olmaktadır.

Almanya’da liselerin çeşitleri

Öğrencilerin mezun olduktan sonra seçecekleri meslekler nazarı itibare alınarak 5 çeşit lise açılmıştır:

- 1- Klâsik diller okutulan liseler (Lâtince, Yunanca gibi eski diller ile İngilizce)
- 2- Yeni yabancı diller okutulan liseler (Lâtince, İngilizce, Fransızca)
- 3- Matematik ve Tabii İlimler Lisesi (Lâtince ve İngilizce, ağırlıklı olarak Fen dersleri)
- 4- Sosyal İlimler Lisesi
- 5- Kız Enstitüsü (İngilizce ve Fransızca, ev kadınlarına lâzım olan bütün bilgiler)

Kız ve erkek liseleri

Almanya ve Avusturya’da ilkokulun 5. sınıfından itibaren kız ve erkek öğrenciler ayrılmağa başlar. **Orta öğretimde yani ortaokul ve liselerde kız ve erkek öğrenciler mutlaka ayrı ayrı okullarda okurlar.**

Almanya’da bir lise öğretmeni olabilmek için, 4 yıl ilk okulda, 9 yıl lisede okuduktan sonra herhangi bir üniversitenin dalından mezun olması, **iki sene stajyerlik** yaptıktan sonra yapılan öğretmenlik imtihanında muvaffak olması lâzımdır. Böylece bir kimse normal olarak **ancak 26 yaşında öğretmen olabilir.**

Almanya ve Avusturya’da öğretmenlerin tâyinleri rasgele yapılmamaktadır. **Kız, orta ve liselerine bayan öğretmenler, erkek orta ve liselerine de erkek öğretmenler tayin edilmektedir.** Kız liselerinde erkek öğretmenlerin, erkek liselerinde kız öğretmenlerin bulunması gayet nâdirdir. Bunlar da idareci veya öğretmenlerin eşleri olabilir.

Almanya’da öğretmenler gayet sade giyinişli ve nazarı dikkati çekecek makyaj yapmazlar.

Orta dereceli okullarda din dersi

Almanya’da ortaokullar 6, liseler ise 9 yıl devam eder. Gerek ortaokul ve gerekse liselerin bütün sınıflarında haftada ikişer saat din dersi ile bir saat de dinî âyin vardır.

Avusturya’da ortaokul ve liselerin her sınıfında haftada 2’şer saat din dersi mevcuttur. Her iki memleketin de **ortaokul ve liselerinde ilk dersler dua ile başlar, son dersler de dua ile sona erer.**

Bütün dershanelerde, idare ve öğretmen odalarında Hz. İsa’nın çarmıha gerilmiş haçı asılıdır. Almanya’da bütün orta ve liselerde, meslek okullarında “Religionsraum” adı altında **din dersi odaları** mevcuttur. Bu odalara aynı kilise ruhu verilmiş olup, her sıranın üstünde 2’şer tane İncil kitabı vardır. Din dersi odalarında aynı zamanda dinî musikî aletleri de bulunmaktadır.

Türkiye’de ortaokullar ile liselerin birinci ve ikinci sınıflarında haftada birer saat din dersi mevcuttur. Ortaokulun ve liselerin son sınıflarında ise hiçbir din dersi mevcut değildir. Buna göre Almanya’da bir lise mezunu ilkokulun birinci sınıfından lisenin son sınıfına kadar 1692 saat, Avusturya da ise 936 saat din dersi okuduğu halde, Türkiye’de bu rakam 192 saate düşer.

Bunun için **ortaokul ve liselerimizin her sınıfına Almanya’da olduğu gibi en az haftada 2 saat din dersi ile bir saat de dinî tatbikat dersi konması**, müfredatın ve ders kitaplarının yeniden gözden geçirilmesi zarureti vardır.

Haftalık kilise âyini

Almanya’da ilk, orta, lise ve meslek okullarında öğretmen ve öğrenciler için haftada bir gün normal mesai saatlerinde kilise âyini yapmak mecburiyeti vardır. Her okulun kilise günü ayrıdır.

Kindergarten denilen Ana okullarından itibaren kiliseye gitmeğe ve âyin yapmağa alışmış olan çocuklar hiçbir baskı ve teşvike lüzum kalmadan gönüllü olarak kendiliklerinden tam vaktinde kilisede bulunarak dinî âyine iştirak ederler. Bütün öğretmen ve idareciler de istisnasız bu âyinlere iştirak etmekle öğrencilerine güzel bir örnek olmaktadır. Buna ilâveten ilk, orta ve lise öğrencileri Pazar günleri de anne ve babalarıyla birlikte kiliseye giderler.

Tatiller

Almanya’da toplamı 85 güne varan tatiller ders yılının muhtelif aylarına tesadüf eden dinî bayramlara serpiştirilmiştir. Sadece 5 haftalık yaz tatilleri vardır. Bu tatillerin ders yılının muhtelif aylarına serpiştirilmesi, yorulan dimağların dinlenmesine yardım etmekte ve bizde olduğu gibi devamlı uzun tatil yüzünden öğrendikleri derslerin tamamen unutulmalarına meydan vermemektedir.

Almanya ve Avusturya’da bütün tatiller çıktıktan sonra bir öğretim yılının 9 ay sürmesi ve tahsil süresinin bize nazaran çok uzun olması ve her öğrencinin başarabileceği okula gönderilmesi sebebiyle başarı oranı %95’dir. (Türkiye’de tatiller çıktıktan sonra bir öğretim yılı 7 aya düşer.)

Öğretmenlerin ders verme metotları

Almanya ve Avusturya okullarında dersler sabahtan öğleye kadar devam eder. Öğleden sonra okul yoktur. Böylece öğrenci, kütüphanelerde **ertesi günün derslerini hazırlama** ve geçmiş derslerine bol bol çalışma ve aynı zamanda eğlenme imkânı bulabilir. Bu usul randımanın yüksek olmasına vesile olan sebeplerden biri sayılabilir.

Almanya’da ilkokulların yukarı sınıfları ile Orta ve liselerde umumiyetle **aktif metod** takip edilir. Yani öğretmen öğrencilere ertesi derse kadar, yeni bahsi hazırlamalarını söyler. Ertesi gün **öğrenciler o bahsi öğrenip gelirler. Öğretmen bu konuyu kısa sorular halinde öğrencilere sorar.** Şayet yapamazlarsa kendisi izah eder. Aşağı yukarı her öğrenciye bir soru sorulur. Aynı zamanda sözlü ödev yerine geçen bu vazifeler her gün verilir.

Alman okullarının en bariz vasfı, bu müesseselerin bir iş ve gayret yeri olması ve bu müesseselerde yaşayan insanlar, **bir dersi anlatan veya gösteren kimse ile, karşısında onu dinleyen bir topluluk manzarasını tamamen terketmişlerdir.** Öğretmen olsun, öğrenci olsun hepsi illeyen, düşünen, gayret eden, bir işbirliği düzeni altında çalışan kimseler olmuştur.

Yalnız öğrenciye bir çalışma konusu verilirken bu **konunun mahiyeti, gayesi ve kıymeti hakkında bir fikir verilmesi** iktiza eder. Böylece öğrencinin ilgi duymadığı konulara karşı o konuyu ilgi çekici bir duruma getirmek gene öğretmenin meharetine kalmıştır.

Bu metot Almanya’da çok tutunmuş ve rağbet görmüştür. Aktif metot sayesinde öğrenciler okumağa, düşünmeğe ve araştırmalar yapmağa alıştırılıyor. Böylece öğrenci daha ders verilmeden, ertesi gün işlenecek dersi öğrenmiş oluyor.

• Üniversitelerde din

Almanya ve Avusturya’da “Katolik Öğrenciler Derneği”, Protestan Öğrenciler Derneği”, “İslâm Öğrencileri Derneği” gibi derneklerin maddî yardımlaşma ve manevî faaliyetleri oldukça canlıdır. Meselâ **dinî konferanslar, münazaralar, mübarek gün ve gecelerde toplantılar tertip etmek, cemaat halinde ibadet etmek** v.s. gibi.

Bir üniversite veya öğrenci yurdunun cümle kapısından içeriye girildiğinde din ve mezheplere göre kurulmuş olan öğrenci derneklerinin ilân tahtaları göze çarpar. Her türlü dinî faaliyetlerin konusu, günü ve saati hakkındaki bilgiler bu tahtalarda ilân edilir.

Gerek üniversite binalarında ve gerekse öğrenci yurtlarında öğrencilerin ibadet etmelerine ait kiliseler ve mescitler vardır.

Almanya ve Avusturya üniversitelerinde vicdan hürriyetine o derece ehemmiyet verilir ki din aleyhinde hiçbir konuşma, beyanat, makale, yazı v.s. ye raslamak mümkün değildir. Bunlar sadece kendi dinlerine değil bütün dinlere hürmetkâr ve onlara inananlara yardımcıdırlar.

Üniversite dersanelerinde **kız öğrenciler ders esnasında şapka, eşarp v.s. gibi çeşitli baş örtüleriyle oturabilirler. Bunların bu hareketleri hiç kimse tarafından tenkit edilmez.**

Öğretim görevlileri ve öğrenciler hiçbir zaman siyasetle meşgul olmayıp, kendilerini tamamen ilme hasretmişlerdir.

İlâhiyet fakülteleri

Almanya ve Avusturya’da en zor, en pahalı ve en uzun tahsil ilâhiyattır. Bu yüksek İlâhiyat tahsili 10-13 sömestir, yani 5 ilâ 6,5 sene devam eder. İlâhiyat tahsiline, Klâsik diller okunan liselerden mezun olarak gelirler. Bu liselerde İngilizce ve Fransızca’dan başka Lâtince ve Yunanca da öğrenirler. Fakültede bu lisanlara ilâveten İbranice de öğretilir.

İlâhiyat mezunları başlıca üç sahada gelişirler: lisan, felsefe, meslek dersleri. **Bir ilâhiyat mezunu aynı zamanda birkaç lisanı okutabilecek kadar kuvvetli yabancı dile vakıftır.** Bunlar aynı zamanda edebiyat dersi de verebilirler.

Felsefe bölümünde ise: Felsefe, psikoloji ve sosyolojiye ehemmiyet verilmektedir.

İlâhiyat Fakülteleri ile Yüksek İlâhiyat okullarında mutlak olarak birer kilise bulunmakta ve bu kiliselerde, vaaz, hitabet ve ibadet tatbikatları yapılmaktadır. İlâhiyatlı öğrenciler, gerek fakültede ve gerekse caddelerde resmî, dinî kıyafetlerle dolaşabilmektedirler.

İlâhiyat Fakültelerinde diğer fakülteelerde olduğu gibi öğleye kadar ders yapılmakta, öğleden sonraları ise seminerler veya kilisede tatbikatlar icra edilmektedir.

İlâhiyat Yüksek Okulları, İstanbul’daki Heybeli Ada Ruhban Okulu gibi umumiyetle ıssız, küçük fakat manzarası gayet güzel yerlerde açılmıştır.

• **Eğitim Gençlik Üniversite (Peyami Safa)**

Bilgisiz halk veya henüz tam idrâk çağına varmamış genç çocuklar için en tesirli ahlâk müeyyidesi, Allah korkusudur. Bunun için, başta Amerika **birçok lâik (evet, lâik) memleketlerde, Cumhurbaşkanı İncil üzerine yemin eder. Mahkemelerde İncil’e el basmayanların şahitliği makbul değildir ve okullarda din öğretimi mecburidir.**

Türkiye’de işlenen cinayetlerde ölenlerin sayısı birkaç harpte verdiğimiz şehitlerden fazladır. Bir arkadaşımıza göre bu **cinayetlerin ve çeşitli suçların sebepleri** şunlardır:

- 1- Din duygusunun ve Allah korkusunun zayıflaması,
- 2- Millî duygunun zayıflaması,
- 3- Aile bağlarının gevşemesi,
- 4- Gittikçe genişleyen ahlâk çöküntüsü.

Victor Hugo; “Bir okul açan bin hapisane kapatır” demiş. Bizde okullar çoğaldıkça hapisanelere ihtiyaç artıyor. Çünkü **mânevî temeller üstünde yükselen bir terbiye sistemimiz yok.** Yalnız bilgi vermekle ahlâkî itiyatlar kazandırılmayacağını düşünmüyoruz.

Bütün yükü Maarifin zaten çökmüş omuzlarına da yüklemeyelim. Memleketin mânevî havasını tazelemek lâzım. Zehirleniyoruz. Kendimizi kaybetmek üzereyiz.

Avrupa’nın ve Amerika’nın bazı yeni okullarında sınıflar ve ders saatleri kaldırılmıştır. Geriye ne kalır? denecek. Geriye kalan şey, sınıf yerine, **çocuğu sersemlemiş bir kafa ile ders dinlemekten kurtarıp çalışmağa sevkeden lâboratuvardır, kitap odasıdır, bahçedir, tarladır, atölyedir.** Ders yerine çocuğun merak ettiği anlamak istediği mevzuları bizzat etüd etmesini kolaylaştıran, ona arayıp bulma, öğrenme, yaratma yollarını gösteren bir **hocanın rehberliği** kaim olmuştur. Çocuk bu iş ve etüd

odalarına muayyen saatte ve zorla sokulmaz. Kendisi oraya seve seve, oyuna koşar gibi girer. Çünkü merak ettiği mevzularda çalışacak, zekâsının iştahını doyuracaktır.

Edeb, ahlâk, dil, din, tarih, büyüklere saygı ve sosyal nizam gibi mânevî temelleri topyekûn sökmeğe çalışan yıkıcı ve bozguncu bir ruh genç kalblere, yenilikle hiç münasebeti olmayan bir yenilik modası hâlinde sirayet ettirilmiş bulunmaktadır.

Derhal şunu hatırlatalım ki, **mâneviyat yıkıcılığının** bu derecesine Fransa’da değil, Sovyetler Birliği’nde de rastlamak imkânı yoktur.

“İmam-Hatip” mezunlarının acıklı durumu

Normal lise tahsilinden fazla, ayrıca bir yıl (cem’an 7 yıl) lise tahsili gören bu kültürlü gençler, ne yüksek öğretmen okullarına, ne de herhangi bir yüksek okul ve üniversiteye kabul edilirler. İşin havsala almayan tarafı, İmam-Hatip mezunlarının İlahiyat Fakültesine de kabul edilmemeleridir.

Memleketin birçok öğretmene ihtiyacı var. Fakat bu gençler ilkokul, hattâ köy okullarına, din öğretmenliklerine de kabul edilmiyorlar.

Arap ve lâtin harfleri

Lâtin harfleri kalkmaz. Fakat gençleri not tutarken veya çok acele bir şey yazarken, Arap harflerinin mucize denecek kadar rahat, **çabuk, işlek yazma** ve okuma kolaylığından mahrum etmemek ve onlara tarihimizin, edebiyatımızın şaheserlerini ve kaynaklarını hakiki metinlerinden okuma imkânını vermek için, bugün Edebiyat Fakültesinde öğretildiği gibi, **liselerde de Arap harflerini öğretmek şart** olduğuna kaniim.

Devrimbazın “devrim elden gidiyor” yaygarasının hiç mi hiç ehemmiyeti yok. Devrimbaz gazete, yazar, profesör ve öğretmenlere göre Arap harflerini öğrenmek irticadır. Millî tarihini ve edebiyatını ana kaynaklarından okumak irticâdır. Onlara göre gerçek devrimci, eski harflerimizi bilmeyen, millî kütüphanelerimize girmeyen, girerse bir turist gibi, raflara, duvarlara ve tavana bakıp giden kişidir. Turist gibi de değil. Çünkü, hangi memleketten olursa olsun, her turist genç, kendi memleketindeki bütün **millî kütüphanelerde istediği eseri okumak** imkânına sahiptir.

Değerli edebiyat tarihçimiz Ağâh Sırrı Levend; “**Bugünü anlamak için dünü bilmek** lâzım geldiğini, geride bıraktığımız düşünce ve duygu âlemini edebiyat yoluyla öğrenmek, hiç değilse bu edebiyatı ana hatlarıyla tanımak zorunda olduğumuzu” izah ediyor.

Gençlerin Arap harflerini öğrenmeleri şarttır. Arapça ve Farsçayı değil, Osmanlıcının kaidelerini öğrenmeleri de şarttır.

Yeryüzünde, millî kütüphanelerindeki eserlerin dilini ve harflerini bilmeyen, bunları okumaktan ve anlamaktan âciz bir tek (bir tek!) millet var mıdır? Tarihinden, edebiyatından, ilmî, felsefî ve dinî eserlerinden, millî kültür hazinelerinden haberi olmayan bir milletin bir toprak parçasında rastgele toplanmış bir kuru kalabalıktan farkı nedir?

Zavallı genç, kendi tarihini, kendi dilini ve edebiyatını, kendi ilim ve felsefe görüşünü bilmez ve sevmez. Yâni kendini bilmez ve sevmez. **Yabancı kültürlerin şahsiyetsiz ve haysiyetsiz bir uşağı olur.**

Bilgi ve kültür

Kültür bilgi demek değildir. **Bilgi ham maddedir, kültür mâmul madde** ve fonksiyon halinde bir mâmul madde: **Bilgi ampulün camı ve telidir; kültür bu camın ve telin ampul haline gelmesi, yanması ve ışık vermesidir.**

Tarih bize Fatih’in ne zaman ve nasıl İstanbul’u aldığını öğretir. Bu bilgidir. Fakat Osmanlı İmparatorluğunun niçin doğduğunu, hangi medeniyet şeklini tamamlamak veya hangi medeniyetler arasında bir köprü olmak için doğduğunu düşünüp bulmak kültürdür. **Tarih bilgisi bize geçmişî tanıtır, tarih kültürü geleceği aydınlatır.** Çünkü tarihin bize yalnız geldiği istikameti değil, gittiği istikameti de gösterir.

Türkiye’de tarih merakı vardır ve tarih bilenler çoktur. Fakat tarih âlimleri ve hocaları bile bir tek tarih felsefesi yazamamışlardır.

Kültür bir bakıma ilmin umumî kanunlarını hususî vak’alara tatbik ederek düşündürmektir.

Hakikatte **asıl kültür hayatı üniversiteden çıkınca başlar.** Üniversite buna hazırlıktır. Yâni üniversite kültürün ilkokuludur. **Kültürün üniversitesi bütün hayattır.**

Üniversitelerimizin hali

Üniversitelerimizin 1947’de kazandıkları **muhtariyeti** muhafaza etmelerini çok isteriz. Fakat Batıdaki ağabeyleri gibi, bu muhtariyete hak kazanmak için, yüksek bir ilmî liyakate sahip olmalarını da isteriz.

Bu milletlerarası liyakat ölçüsünde, yaşlı ve genç Üniversite hocalarımız yok değildir. Fakat bu müstesnalar Üniversitelerimizin bünyesine ilmî bir hüviyet kazandırabilecek sayıda değildirler. Geride kalanlar arasında **bir tek eseri olmayanlar, kürsülerine uğramayanlar, kliniklerinin başında bulunmayanlar**, bir biçimine getirip tahsisat kopardıktan sonra **ikide bir Avrupa’ya, Amerika’ya gezmeğe giden ve bu seyahatlerinin ilmî mahsullerini de, hesabını da vermeğe yanaşmayanlar** pek çoktur.

Bir çok profesörlerin eserleri olmadığı gibi basılmış ders takrirleri de yoktur.

Bizde Üniversite muhtariyetinin mânası, daha ziyade, ilim karaborsacılarının sorumsuzluğu, kontrolsüzlüğü ve unvanlarının mutlak hakimiyeti demektir.

İlim araştırmaları insan zekâsının en asil ve menfaatsiz tecessüs hamlelerinden doğar. **İlim hedefi para değil, hakikattir.**

Mütehasıs profesörleri dışardaki iş hayatından uzaklaştırmak hatadır.

Tercüme, telif ve orijinal olmak üzere üç dereceden birinde eser verenlerin maaşlarına liyakatleri nisbetinde muvakkat zam yapılmalı, yahut kendilerine aynı nisbet dahilinde ikramiyeler verilmelidir.

Tercüman’ın anketinden de öğreniyoruz ki “İstanbul Üniversitesinde **başarısızlık nisbeti** Dünyanın öteki memleketlerindeki Üniversitelerle mukayese edilemeyecek kadar düşük”dür. Üniversitelerimizi dolduran ve dünyada eşine rastlanmayan “**Ezersiz profesör**”ler; **birer yumurtasız tavuk, evlâtsiz kadın, yemişsiz ağaç, mahsulsüz tarla, mamulsüz fabrika, yazısız yazar, sözsüz hatip, güreşsiz pehlivan ve kerametleri kendinden menkul şeyhden başkası değildirler.**

İstanbul Üniversitesindeki mescid

Üniversitedeki mescid aleyhinde bazı tahrikler bir mektupta şöyle izah ediliyor:

“Üniversitemizde Hukuk Fakültesi Dekanının müsaadesiyle alt katta küçük bir ıdayı temizce döşeyerek mescid haline getirdik. Orada bir kütüphane de var... Şimdi bazı fasit ve münafıklar bu **mescidin kapatılması için faaliyete geçtiler.** Bir iki gazete de bu işin tahrikçisi ve teşvikçisi durumundadır. Zaten bu gazeteler, mescid açıldığı zaman talebelerin namazda rükua vardıkları anda fotoğraflarını neşrederek âdeta alay etmişlerdi.

Rektör Bey de verdiği beyanatta **mescidi lâik bir üniversiteye uygun görmediğini**, katolik memleketler hariç hiçbir üniversite de kilise bulunmadığını iddia etti. Hem alt katta mescid bulunması İslâmiyete hakaret olurmuş. Ne garip! İslâmiyetin vakar ve ulviyetine bu derece saygısı olan zatlar daha uygun bir yer gösteremezler mi?”

Rektör; Birleşik Amerika gibi **lâik memleketlerin üniversitelerinde ve High School’lerinde kilise veya bizim mescide tekabül eden birer chapel bulunduğunu** ve Avrupa’nın bir çok memleketlerinde, meselâ Almanya’da ve İtalya’da gençliğe ibadet yerleri ve imkânları sağlandığını bilmez değildir. Fransa’da lâik öğretimin kanunlaştığı 19. asır sonundanberi talebenin sınıf ve ders saatleri dışında ibadetleri serbest olduğu gibi, Sorbon Üniversitesi binası içinde koskoca bir de kilise vardır.

Lâiklik iddiasını kalkan yaparak Türk Üniversitelerinden mescidi kaldırmak isteyenler lâik değil, başka şeylerdir. Bir üniversite rektörüne düşen vazife, Amerikan, İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan ve daha birçok lâik ve Klerikal, katolik, Protestan ve Ortodoks memleketlerde olduğu gibi, Üniversite içinde bir cami inşa ettirmektir.

Batıda Allahsız okul ve üniversite yoktur.

Nihayet kapattılar

İstanbul Üniversitesindeki mescid nihayet kapatıldı. İleri sürülen sebep, civarda isteyenlerin gidebileceği camiler olmasıdır. Din düşmanı propaganda yine harekete geçti ve Üniversitenin Yönetim Kurulu mescidin kapatılmasına karar verdi. Mescid bir baskın şeklinde anî olarak kapatılmış ve eşyası ayniyata naklolunmuş.

Türk kanunlarında, Üniversitelerimizin içinde mabed bulunmasını meneden bir hüküm yoktur. **Devlet lâiktir. Bilhassa lâik olduğu için tarafsızdır**, kimsenin ibadetine ve bu ibadetin yerini ve

zamanını tayinine karışmaz. **Hele Üniversiteler gibi vicdan hürriyetinin kalesi olan muhtar kültür müesseselerinde ibadet yerlerinin kapatılması ne kanuna, ne teamüle, ne de havsalaya sığar.**

Lâik bir memlekette hükümet bile mabed kapatmak hakkını kendinde göremezken, bir Devlet icra organı olmayaan muhtar bir üniversite idaresinin bu kapatma haareketinde ve ibadete müdahalede hangi hukukî esasa dayandığı herhalde tahkik edilecektir.

- **Maarifimizin Ana Dâvaları ve Bazı Hal Çâreleri** (*Mümtaz Turhan*)

Bize göre fevkalâde yani **vasatın üstünde bir zekâ ve istidada sahip olmayan, okumaya karşı hususî, büyük bir temâyül veya heves beslemeyen bir çocuğu**, bugünkü şartlar içinde ilk veya orta mektepten sonra okutmak hiç faydası olmayan bir işe teşebbüs etmekten başka bir şey değildir. Bununla hem çocuğa, hem âileye, hem de memleket fenalık edilmiş olur. Bu takdirde çocuğu, **memlekette yokluğu en çok duyulan amelî bir mesleğe intisap ettirmek, bir teknisyen, bir iş adamı olarak yetiştirmek veya ticarete teşvik etmek şüphesiz daha hayırlıdır.**

Tahsilde mühim ve esas olan, bilginin bizzat kendisi, miktar veya kemiyeti olmayıp onun ruhî inkişaf ve fikrî tekamülde oynadığı roldür. Bu itibarla **genç yaşlarda ihmâl elip telâfi olunamıyan, bizzat bilginin kendisi olmayıp onun vasıtasıyla elde edilmesi lâzım gelen zihnî formasyon, fikrî tekâmül, muhakeme ve zekânın inkişafıdır.**

Bir milletin maddî ve manevî imkânlarını, kapasite ve kabiliyetini hesaba katmayan, fikrî reel unsurlara, **cemiyette yaşayan kıymet ve temayüllere, millî ihtiyaçlara yer vermiyen** sadece mücerret, muhayyel, **hissî bir şema halinde yalnız maziye dayanan veya yalnız istikbale teveccüh eden bir terbiye**, ciddî idealistlerden ziyade, ya utopi peşinde koşan hayalperestler, veya zihnî fikrî muhtevalardan mahrum, **sadece his ve heyecanlarla beslenmeğe alışmış dar kafalı mutaassıplar yahut da inkisar-ı hayale düşmüş, artık hakiki hiçbir kıymete inanmayan müstehzî imansızlar yetiştirecektir.**

Bir cemiyet ki, hiçbir vakit bütün fertlerine veya çoğuna şâmil, umumî mütecânis bir kültüre sahip olamamış, daima **büyük şehirlisiyle esas halk kütleleri arasında derin kültür farkları** idame ettirmiş ve sık sık bir nizamdan diğerine geçmiştir. Artık bu nevi bir toplulukta nisbeten sabit bir kıymetler sistemi aramak beyhudedir.

Eski neslin inandığına yeni neslin hor bakması, birinin uğrunda öldüğü bir fikrin ötekisi için bir istihza mevzuu olması kâbildir. Kıymetler ölçü ve sistemlerindeki bu ayrılıkların cemiyetin diğer nizamlarına sirayet ederek **içtimai birlik ve tesanüdü bozması**, hattâ kısmî veya küllî bir inhilâle götürmesi bile düşünülebilir.

Cemiyet hayatının psikolojisini, yapısını, faaliyet tarzını ve bunları idare eden kanunları hiçe sayan, insan ruhunu bir yazboz tahtası zanneden bu telakkinin en çok yanıldığı nokta hiç şüphesiz eskiyi, **eski kıymet sistemlerini ve nizamları kökünden yıkarken** bu arada inanma kabiliyet ve iradesini temelinden sarstığının, zedelediğinin farkına varamamasıdır. Çünkü cemiyetin asırlardan beri inandığı, **uğrunda hayatını feda ettiği kıymetlerin sahteliği, fenalığı telkin edilirken ister istemez yenileri hakkında da şüphe uyandırılacak, böylece kıymetler şuuru zedelenmiş olacaktır.**

Bundan başka, hiçbir şeyin yoktan meydana getirilemeyeceği prensibine göre **eskiye müracaat etmeden yeni bir nizamın kurulamayacağı hakikati de unutulmaktadır**; zira her “yeni” aslında şekil veya muhteva değiştirmiş bir “eski”den başka bir şey değildir... Mazi, yeni, objektif, ilmî bir zihniyetin ışığın altında mütalââ edilmek, ona dayanılmak, ondan faydalanmak, yeni terkiplerde birer malzeme olarak kullanılmak suretiyle ancak aşılabilir, yenilebilir.

Onun içindir ki, bütün büyük hukukçuların, mütefekkirlerin kabul ettiği gibi, **en müessir kanunlar**, tatbik edildikleri cemiyetin örf ve âdetlerine, an’anelerine, kıymet telâkkilerine dayanmak, onları hesaba katmak sayesinde meydana getirilebilmiştir. Aynı suretle **en iyi terbiye sistemleri** de cemiyetlerinin yaşayan yaşayan, hakiki kıymetleri, örf ve âdetleri, canlı gelenekleriyle tenakuza düşmemiş olanlardır. Binaenaleyh **maziye esir olmamanın, onu aşabilmenin yegâne çâresi, ondaki hakiki kıymetleri ayıklayıp malzeme olmak üzere yeni terkiplerde ustalıkla kullanabilmektir; yoksa, geçmişi düpedüz red veya inkâr etmek değildir.**

Mazisinde ulemasına daima hürmet etmiş ve büyük bir ilim an’anesi olan bir milletin, ona yeni kıymet sisteminde de lâyük olduğu yeri vermesi hem tabîî hem de makuldür. Bu arada ilmî teşvik edip ilim adamlarına büyük bir ehemmiyet vererek **yeni nesillere hakikat aşkını telkin etmekle cemiyet**

nizamının köklerini besleyen ahlâkın temelleri atılmış, kıymetler şuurunu kuvvetlendirilmiş olacaktır.

Her türlü manevî kıymetlere kayıtsız kalan bir cemiyette idealizm olmaz. Binaenaleyh mesele, her şeyden evvel, mevzuu ne olursa olsun bir ideale bağlanabilecek şartları haiz, kıymetler şuuruna sahip, onun manevî hazzını duymuş insanlar yetiştirebilmektir.

Ahlâk, Din ve Estetik Terbiyesi

Esaslı kültür değişimleri, ahlâkın temeli olan kıymetler sistemini de tâ derinden sarstığı için mevcut nizamı alt üst etmektedir. Kıymetler sisteminin bu şekilde yıkılması ise, fertlerin inanma kabiliyet ve iradelerinin azalmasına, yeni, umumî bir kıymet şuurunun kolaylıkla teessüs edememesine sebep olmaktadır.

Onun için cemiyette de aynı zamanda yaşamasına, hâkim olmasına ehemmiyet verilmeyen kıymetlerden teşekkül eden veya hakikî kıymetlerle uyuşmayan **sadece ahlâk kaidelerinden ibaret bir listeyi talebelere nas halinde telkin etmenin veya ezberletmenin ciddî bir ahlâk terbiyesiyle hiçbir alâkası yoktur.**

Hakikatte böyle bir terbiyenin mahsulü, Goethe'nin dünyada en tehlikeli insan diye tavsif ettiği inkisarı hayale düşmüş, artık **hakikî hiçbir şeye inanmak istemeyen idealsiz bir nesil** olacaktır.

Bu münasebetle ahlâkî terbiyenin, **küçük yaşlarda verilen bir din terbiyesiyle**, meharek ve zevkle aşılınmış bir **estetik terbiyede** çok kuvvetli iki yardımcı bulacağına işaret etmek isterim. Çünkü ciddî bir din terbiyesinde genç, büyük, ulvî ve iyi şeyleri yaşamaya, mânevî kıymetlerin şuurunu duymaya; estetik terbiyede de bunlarla birlikte güzel olan şeylere karşı hayranlık ve hassasiyet kazanmağa alıştırmış, hazırlanmış olacaktır.

Ne kanunun, ne ahlâkın, ne de felsefenin, **dine dayanmadıkça** hemen hemen bütün fertlere ve onların karşılaştıkları bütün vaziyetlere aynı nisbette şâmil birer sistem haline gelemedikleri, binaenaleyh onun yerine geçemedikleri görülmektedir.

Şu halde her şeyden evvel **din adamı yetiştiren müesseselerin** daima ilmî zihniyetin hududu içinde kalmaları, yüksek bir bilgi ve fikir seviyesine erişmiş olmaları şarttır.

Bütün modern milletlerde gerek şahsiyet terbiyesinde gerek maarife ait diğer hususlarda rehberlik eden **mektep psikologları** kullanılmaktadır. Hususî surette yetiştirilen bu psikologlar, zekâca zayıf, geri kalmış veya terbiyesi güç çocuklarla normalin çok üstünde olanların ayrılmasına ve bunların başka sınıf veya müesseselerde hususî bir terbiyeye tâbi tutulmalarına, umumiyetle müessir bir disiplin tesis edilmesine dikkat etmek gibi mektebin terbiyeye ait bütün işlerinde rehberlik veya müşavirlik vazifesi yapmaktadırlar.

Tecribelerimize göre şahsiyet üzerinde en faydalı ve verimli bir şekilde bilvasıta müessir olan toplu faaliyetlerin **fikir ve beden sporları** olduğu görülmüştür... Böylece en küçük yaşlarda her türlü ferdî veya kollektif muvaffakiyetin en esaslı âmili olan disipline riayet, hakseverlik, digergâmlık, dürüstlük, içtimâilik, efendice hareket ve bilhassa nefse itimat telkin edilmiş olacaktır.

Şu hakikatı tekrarlıyarak diyebiliriz ki, bugün için medenî bir millet, sadece yüzde yüz okur yazarı olan millet demek değildir. Hakkatta **medenî millet, her memleketin nüfusuna nazaran bir avuç teşkil eden birinci sınıf ilim ve ihtisas adamı yetiştiren müesseselere sahip olan millettir.**

Türkiye şuurulu bir şekilde Batıya yöneldiği zaman bu medeniyetin temelini teşkil eden ilim, ancak birbuçuk asırlık bir tarihe sahipti, ve teknik halinde tezahürü ile endüstriye tatbikatı henüz yeni başlamıştı. İlmin cemiyet hayatının diğer sahalarına tatbiki ise ancak yirminci asrın ilk çeyreğine rastlar. Görülüyor ki, **bizimle Garp arasındaki uçurum, biz garphlaşmaya başladıktan sonra derinleşmiştir.**

Hakikî garphlaşma demek ilim, ihtisas, yüksek bir fikir seviyesi, kesif ve devamlı bir çalışma, intizam, vak'alar arasındaki münasebetleri görüp izah edebilme, ona göre tedbir alma, yâni hâdiseler tarafından sürüklenmeyip onlar üzerinde hâkimiyet tesis etmek **demektir. Onun için Avrupalı olmak, bizim zannettiğimiz kadar kolay ve ucuz değildir.**

- **Türklerin Manevî Gücü** (Claude Farrere)

Büyük Türklerin karşısında titremiş olan Avrupa, 18. inci Yüzyıldan itibaren intikamını almaya başladı ve Türkleri her fırsatta küçük düşürmekten geri durmadı. Türkler, zamanla Avrupalıların haksızlıklarına kızmaya başladılar. Ve sonunda, artık dünyanın en kudretli hükümdarı olamayan padişahlarından nefret ettiler.

Bir başka mesele daha vardı: Din meselesi. Türkler hiç şüphesiz iyi Müslüman'dı. Avrupalıların, Londra'dan Saint-Petersburg'a kadar, Türkler Avrupadan dışarı!" diye tekrar edip durduğunu biliyorlardı. Türk olanlar sadece kendileri değildi halbuki. Aynı ırktan olan Bulgarlar ve Macarlar vardı.

O zaman Türkler düşünmeye başladılar: - Biz Müslümanız. Ama olmaya da bilirdik: Budist olabilirdik, yahut belki de Hristiyan olurduk... Bulgarlar gibi Ortodoks, Macarlar gibi Katolik olurduk...

İşte bunun için Gazi Mustafa Kemal -bundan sonra Atatürk diyelim- ve Cumhuriyet Türkleri, **cedlerinin mirasını hor görmeye başladılar.**

Yirminci Yüzyıl Türkler'i artık Oniki veya Onüçüncü Yüzyılların Türk'ü değildir. Göçebelik çoktan bitmiş, medenî olmuşlardır.

Arap alfabesini istihfafla bir kenara ittiler. Türkiye'yi, an'anevî dininden koparmak isteyenlerin davranışları yeni bir din, yahut ne bileyim herhangi bir yeni felsefe sistemin kabul ettirmek için falan da değil. Sadece İslâm'ı ortadan kaldırmak için... Henüz çok saf ve sade olan bir milleti kökünden koparmak için... Halbuki bu davranış medeniyeti öldürebilir. Milleti mahvedebilir.

Türkiye, an'aneleriyle, idealiyle, faziletleriyle, örf ve âdetleriyle, Osmanlı Türkleri'nin Türkiye'sidir. O Türkiye'nin de mükemmel bir bütün olduğunu söylüyorum. Ama hiç olmazsa mükemmelleşmeye elverişli bir bütün olduğu muhakkak. Yeni Türkiye ise, bu temeli bir tarafa borakıp, her şeyi bir tarafa atıp, işe en aşağıdan, sıfırdan başlıyor. Çok zor iş bana kalırsa. Hattâ insanüstü diyebilirim.

Bana öyle geliyor ki, bugün kendilerine menfur gibi görünen, ama onlar için **tek kurtuluş yolu olan mazilerine yavaş yavaş dönmek zorunda kalacaklardır.**

Pierre Loti gibi, ben de bu dürüst, vefakâr, sade, asil millete gönülden âşıkım. Rene Grousset, Asya Tarihi adlı harikulâde eserinde **Türkler'in hükümrân olmak için yaratılmış bir ırk olduğunu** yazar ve tarih boyunca kaydettikleri başarıları hayranlıkla zikreder.

Avrupalılar, yani bizler, belki yirmi defa Osmanlı İmparatorluğunun bütünlüğünü garanti ettik, yirmi defasında da bu dev imparatorluk budandı, yaralandı, tahrip edildi. Elbette bize kin duyacaklar. Türkler yine de cedlerine benzer. Kahraman , iyi, dürüst... Ama sık sık su gibi kan döktüler, burası doğru... Fakat unutmayalım ki, kendi kanlarını da su gibi akıtmaktan kaaçınmadılar. Şöyle veya böyle, **ben Türkler'i severim, çünkü sevmeye lâyıktırlar...** Bundan sonra girişeceği her türlü teşebbüste de başarıya ulaşmalarını gönülden dilerim.

Ancak İslâm diniyle yoğrulmuş ak sakallı biri, genç Türkiye'nin durumunu tarafsız olarak muhakeme edebilir.

İnsanlardan bahsetmeden önce onları tanımak gerekir. İnsanları tanımak ise, bir zamanlar size yabancı olanların artık size yabancı gelmediği andır. Ve bu hissi, sadece sizin duymanız yetmez, onların da duyması lâzımdır.

Türk halkı daha bundan bir çeyrek asır önce, cedlerimizin 1789'daki, yok canım 1715'tn önceki hayatını yaşıyordu. Biz ardaki bu mesafeyi ikiyüz senede yani altı nesilde aldık. Türkler ise bunu bir adımda geçmek istiyor...

Müslümanlık kadınlar için iki önemli kaide getirmiştir: Örtünmek, peçe tutmak ve hiçbir yabancı erkekle konuşmamak. Bir de en yakın akrabası olmadıkça hiçbir erkek misafir kabul etmemek.

Ben burada **yeni bir kadronun hemen hemen zorla, nasıl olup da yeni bir hayat tarzını kabul ettirdiğine dikkat çekmek istiyorum.** Her şeyden önce, acaba bu yeni hayat öbüründen daha mı iyi? Ben buna evet diyemeyeceğim.

Ama Anadolu toprağı henüz gerektiği gibi işlenmemiş. Bu, Türk köylüsünün çalışkan, sebatkâr olmamasından değil... Amme hizmeti gören müesseselerin yardımı şart. **Çok çabuk modernleşmeye heves eden bu yeni moda Türkiye,** ekonomik meselelere de politik açıdan temas ediyor; ama kâfi değil. Eğer Anadolu'ya iyi bakılsa, bütün Avrupa'yı besleyecek bir Kaliforniya haline gelebilir...

Ve nihayet **Ankara.** Tepelerden biri tamamen çıplak. Öbür tepede ise en eski Anadolu tipinde birkaç bin tane evcik var. Ve tepesinde antik bir kale. Daha önceden yapılmış olan kaleye Augustus bir

mâbet ilâve etmiş ama, mâbet sonradan harap olmuş. Bütün bu kısmın görünüşü, şehirden çok köye benziyor. Bu eski Ankara'nın Yeni Ankara ile hiçbir benzerliği yok.

Yeni Ankara, nispeten düz bir alan üzerinde, taaa ötelere, Çankaya denilen bir üçüncü yükseltiye doğru yayılıyor. **Yenişehirle eski Ankara arasında muazzam bir cadde uzanıyor.** Gidiş geliş ayrı ayrı ve çok geniş. Yine geniş geniş kaldırımlar, üç sıra elektrik fenerleri.

İşte bütün şehir, Yenişehir'in bu yolundan ibaret. Bu yolu kesen veya buna paralel uzanan başka yol yok. Şehir bütünüyle çirkin. **Kırkbin nüfuslu yeni Ankara,** Napoli yahut Barselona kadar geniş bir sahaya yayılmış.

Belki de dünyadaki hükümet merkezlerinin en milliyetçisi olan **bu şehirde, bana, Türkiye'de olduğumu belirten hiçbir işarete rastlamadım.** Öyle ki, kadınların kendi aralarındaki konuşmaları bile, insana Türkiye'de olduğu intibasını vermiyor. Parisli, Berlinli hanımlar gibi konuşmaya özeniyor... **İçlerinde şahsî, millî olan ne varsa silinip gitmiş gibi.** Gerçek yuvalarından kopmuş, köklerinden sökülmüş insanların içindeki manevî derinliği bulmak için istasyona dönüp trene binmek, bu sun'i Türkiye'yi terkederek, gerçek Türkiye'yi bulmak lâzım...

Kısacası yeni Ankara'yı zevksiz, ruhsuz insanlar yapmış. Ankara sun'i bir şehir. Atmosferi yok. Buradan ayrılanlar ne mutlu, kalanlar ne bedbaht!

Ankara'dan dönüşte İstanbul'da uzun müddet kaldım. Bir akşamdı. Ayın ondördüydü. Yağan kar, evlerin çatısını kaplamıştı. O akşam Fransa maslahatgüzarıyla birlikte, konsolosun misafiri olmak şerefine erişmiştim. Gecenin onbirinde, İstanbul'u dolaşmak geldi içimizden. Hep birden:

-Nezle olursak olalım... Büyük camileri, bu havada görmeğe değer doğrusu, dedik.

Sultanahmed Camii, dev bir piramit gibi şâhâne kubbesi ve mızrağa benzeyen dev mumlar gibi altı minaresiyle karşımızdaydı... Bu kış gecesinin dolunayında, bu şâhâne mâbed bambaşka bir güzellik kazanmıştı. Camii meydana getiren sayısız kubbelerin, güneşte pırl pırl parıldayan âlemleri, kış gecesinin ay ışığında mutlak bir beyazlığa bürünmüştü.

Minareler, kubbeler, buların hepsini çeviren avlu duvarları, etraftaki serviler manzaraya inanılmaz bir asalet, dinî bir saflık veriyordu... Bu haliyle, dev mâbed insanın ruhuna hitap ediyor gibiydi. Bu Müslüman katedrali, **gecenin bu saatinde Allah'a doğru kollarını açmış dev bir dua gibiydi.**

Manzara öyle büyüktü ki, kendi kendime şöyle dediğimi hatırlıyorum:

-Bu harika Onyedinci Asrın başlarında yapıldı. O zamanın Türkleri, saf güzelliği keşfetmişlerdi. Ankara'yı inşa edenler ise, çağımızın adamları gibi, her şeyi unutmuş, yahut kaybetmişler. Ne yazık!

İçinde yaşadığımız çağın, mimariye uygun bir çağ olmadığı bir gerçektir. Mimarî, müzik v şiiirden önce gelen, önde gelen bir sanattır. Mîsal meydana. Üçyüz sene öne böyle eşsiz bir mâbed yapanlar, bugün bunun bir benzerini meydana getiremiyor. Ama insanoğlu bu gerçeği bir tarafa atıyor, **muhteşem bir maziye sırtını dönüp, miskin bir gelecek hazırlamanın çabasına girişiyor...** Sonsuz derecede üzücü bir şey bu!

Yeni Türkiye'yi saran en bulaşıcı, en kötü mikrop, şüphesiz siyaset mikrobu. **Günümüzün Türkler'i, kitaplarda okudukları kimselere benzemek istiyorlar.** Bu bakımdan şuurlu veya şuursuz olarak, komşularında gerçekten yeni olan her şeyi kopya etmişler, bilhassa ilerici olduklarını iddia eden komşularından. Rusya da bunlardan biri. Fransa da... Tabii (1793) ihtilâl Fransasını kastediyorum...

Biz, bizzat kendimizde bunu Fransa'da gördük. Aslında öylesine yumuşak, öylesine duygulu olan Fransa'mızda, daha otuz yıl önce birkaç kötü siyasetçi, Türkiye'dekine benzer bir Haçlı savaşı açmıştı. Biz, bunun bir zararını görmedik, Hristiyanlık da öyle. Ama **Türkiye'de başlayan bu din aleyhtarlığı, bizdekenden çok daha tehlikelidir.**

Eski Türkiye'yi medeniyete götüren tek vasıta İslâmdı. Gerçek bir imanları vardı. Kadınları da kendileri gibi mûmindî. Toprağına, çok çeşitli ve derin köklerle bağlı bir halkın, **iç dünyasının temelini teşkil eden dinini kökünden sökmeye kalkışmanın çok ciddî bir şey olduğuna eminim.**

Ankaralı erkekler bugün bu tehlikeli yolu seçmiş bulunuyor. Ankaralı hanımlar da öyle. Dün, bu hanımlar inanıyorlardı. Bugün artık inanmıyorlar. Hiç değilse kocaları onları böyle davranmaya zorluyor. **Artık kendilerini istikbale götürececek hiçbir şey bulamıyorlar. Nasıl ki, Ankara'yı yapan**

mimarlar da, kendilerini eski şaheserlerin çizgilerinden faydalanarak yeni şaheserler yaratmaya götürecektir san'at ruhunu bulamamışlarsa... Bundan daha acı bir şey olamaz.

Hâlâ Kur'an okumakta devam eden yaşlı hanımlar, eski aile havasını, dünyanın en güzel şeyi olan bu havayı yaşatmayı bildiler.

- **Müslüman Türkiye (Ahmet Kabaklı)**

Dünyaca tanınmış sosyologlardan, İsviçreli Defatsch Willy'nin İzmir Müftülüğündeki sözleri:
“- Kur'an'ın, İslâmîliğin ve Hz. Muhammed'in âşıkıyım. Ömrümün büyük kısmını, İslâm âlemini incelemekle geçirdim, hâlâ da incelemekteyim. Avrupa'da her uğradığım şehirde, kiliseye giderek, Hristiyanlıkta yapılacak reform için İslâm dininden örnek almalarını tavsiye ediyorum. Bugün İsviçre'de İslâmîliği yayacak vasıtalarınız bulunsa, kısa zamanda Avrupa ve bütün dünya bu dini benimsemek yoluna gidecektir.

Kur'an-ı Kerim çok kültürlü aydınlara hitap eden ve terbiye hususunda eşsiz bir kitaptır. Bu kitabı anlatabilecek bilginler yetiştirdiğiniz gün, İslâmîliği dünyaya yaymak ve kabul ettirmek, Türkiye'ye nasip olacaktır. Çünkü Hristiyan dini, bugün o kadar dejenere olmuş ve zayıflamıştır ki, onun mensupları, kendilerin kurtaracak yeni bir din bekliyorlar.

Bugün dünya üstünde mevcut bir ahlâk varsa, o da İslâm dini sayesinde muhafaza edilmektedir.”

Aile müessesemiz büyük sarsıntılar geçiriyor. Din terbiyesi yıkıldıktan sonra, yerine hiçbir ahlâk konamamıştır.

Din yıkılmış, dil yıkılmış, edebiyet Galata kaldırımlarına dökülmüş, Allah korkusu zihinlerden silinmiş. Tarih bir efsane olmuş. Kahramanların sırtı yere gelmiş. Ellerde destan yerine eşkıya romanları okunur. Din adamı yetiştiren okullara “Gericilik yuvası” diye taş atılır.

Camilerin gücü

Türk'ün kendine dönüşü ve “Yeniden dirilişi” Türk-İslâm-İlim (çağ) âhengiyle gerçekleşecektir. Böyle bir mutlu terkipte eğitim müesseselerimiz gibi camilerimizin de tesirini kim inkâr edebilir!..

İslâm bir uçuş ise, Türk onun kanatları olmuştur ve öyle olacaktır. İslâm bir irade ise, Türk onun beyni ve pazusu olmuştur, öyle de olacaktır.

Düşününüz. Türkiye Cumhuriyetinden başka on bağımsız Türk devleti daha... Birleşmiş Milletlerde tek işaretimizle kalkan 10 tane Türk ve 40 kadar Müslüman dost devletin parmağı... Öyle bir dünyada Türkiyenin söz geçirtmediği mevzu olur mu?..

Camilerimiz ve anıtlarımız bu yurda sahip olduğumuzun şahitleridir. Onlar, bu toprakların Türk ve Müslüman bir halka vatan olduklarına belgelerdir. Gururumuz, şân ve şöhretimizdir. Gelen yabancıyı hayran bırakan, gideni dönüp geri baktıran hep onlardır.

Tepelerinde kubbe ve minareler bulunmayan Ankara, doğrusu çok çirkin görünüyor, gelen turistlere de, buranın bir Türk şehri olup olmadığı hususunda tereddüt veriyordu. Şimdi çağımız Türk mimarlığının bir şaheseri olması umulan Kocatepe Camii yapılıncaya, Ankara güzelleşecek, yabancılar Türk sanatının ölmediğini görecektir.

Velhasıl Hacıbayram'da olduğu gibi Kocatepe'de de Ankara İslâmlaşmış anıtlacaktır.

İslâmiyet tuzağı

Moskova Radyosu, bir aralık Mehmet Akif'i anıyordu. Evet, büyük ve millî şairimiz Mehmet Akif'i övüyordu. Hem de bizi suçlayarak anıyordu. Güya “Biz Akif'i unutmuşuz. Çünkü Türkiye'de din umursanmıyormuş. Hattâ Mehmet Akif, geri bir şair sayılıyormuş.”

Fakat kazın ayağı öyle değildir. Ruslar, Türk halkını ve başka İslâm milletlerini avlamak için, epeyce vakitten beri, İslâmiyet tuzağını kullanıyorlar.

Bir zaman, Çarlara karşı Müslüman Rusya Türklerini kazanmak için **Lenin** bile aynı yola başvurmuş, şu bildiriye yayınlamıştı:

“Ey Rusya Müslümanları!

İdilboyu ve Kırım Tatarları, Kırgızlar, Sibiryaya ve Türkistan Sartları (Kalmuklar)!

Ey mescidleri ve kutsal yerleri yıktırılanlar! Rus çarları ve despotları tarafından din ve gelenekleri çiğnenmiş olanlar!

Bugün artık din ve töreleriniz, millî ve kutsal gelenekleriniz hür ve dokunulmazdır. Biliniz ki, sizin haklarınız tıpkı Ruslarınki gibi, işi-asker ve köylü mebuslar tarafından korunmaktadır.”

o 1990'lı yıllarda **Newsweek** dergisinde Türkiye hakkında şöyle bir haber vardı: Bugün Türkiye’de laik eğitim veren okullar ile din eğitimi veren **İmam-Hatip okulları** var. İmam-Hatip mezunları genellikle sosyal dallarda eğitim veren fakülteleri tercih ediyorlar. Meselâ şu anda 13 vali İmam-Hatip kökenli. Bu durum, gelecekte **laik Türkiye için tehlike** arz etmektedir. 28 Şubat darbecileri bu durumdan vazife çıkardılar: **İmam-Hatip okullarının üniversite sınavlarına girişini engelleyelim derken bütün meslek okullarının önünü kestiler.** Ortaokul mezunları kahir ekseriyetle liseye yöneldiler. Sonuçta fabrikalarda ara eleman bulunamazken, diğer yanda lise mezunu işsiz gençler ordusu ortaya çıktı.

- o “İnsanlar olmasaydı Allah da olmazdı. Allahı insanlar yarattı.” (*Yargıtay Başkanı İmran Öktem*)
- o O Vedat Nedim Tör ki 1934’de, Hz. Muhammed’in Hayatı adlı masum bir kitabın yayımını yasaklayan ünlü Matbuat Umum Müdürü... Eşref Edib’e gerekçe kabilinden şöyle diyordu kendisi:
- "**Biz her şekil ve sûretle olursa olsun memleket dahilinde dinî neşriyat yapılarak dinî bir atmosfer yaratılmasına ve gençlik için dinî bir zihniyet fideliği meydana getirilmesine taraftar değiliz.**" (*Düccane Cündioğlu*)
- o **Çankaya** (*Kemalettin Kamu*)

Ebedi bir güneşle Burada doğdu Gazi, Yaprak yığını gibi Burada yandı mazi.	Burada erdi Musa, Burada uçtu İsa; Bülbül burada varsa Hürriyet için öter.	Ne örümcek ne yosun, Ne mucize ne füsün; Kabe Arap’ın olsun Çankaya bize yeter...
---	---	--

- o Yürüyor, kalbimizin durduğu bir yolda değil
Kanlı bir göz yaşı nehrinde muazzam tabutun
**Ey ilâhın yüce dâvetlisi, göklerden eğil
Göreceksin duruyor kalbimizin üstünde putun!** (*Faruk Nafiz Çamlıbel*)
- o **Atatürk Mevlidi** (*Behçet Kemal Çağlar*)

“Hak Teala çün yarattı Türk’ü ilk Dedi, ‘Üç kıta da olsun ona mülk.’ Mustafa nurunu alnına koydu, ‘Bil! Kemal’in nurudur, ol nur!’ dedi.” Geçti böyle nice ay, nice sene, Vakt erişti bin sekiz yüz seksene Ger dilesiz, bulasız oddan necat, Mustafa-yı ba-Kemal’e essalat!”	Ol Zübeyde, Mustafâ’nın ânesi Ol sedefden doğdu ol dürdânesi! Gün gelip oldu Rızâ’dan hâmile Vakt erişti hafta ve eyyâm ile. Geçti böyle, nice ay nice sene Vakt erişti bin sekiz yüz seksene. Merhaba ey baş halâşkâr merhaba Merhaba ey ulu serdâr merhaba!
---	--

- o **Türkiye Cumhuriyeti Maarif sistemi ne dindar ne dinsiz, ne olduğu belirsiz bir nesil yetiştirmiştir.** (*Prof. Mümtaz Turhan*)